genç sinema

PROLETER DEVRİMCİ SİNEMA DERGİSİ

SAYI 13 HAZİRAN 1970 1 LİRA

SİNEMADA LENİN • BİLDİRİ • MİHRİ BELLİ

genç sinema'dan

Genç Sinema dergisi iki ay çıkmadı. Bu dönemde yerine getirmekle sorumlu olduğumuz önemli bir görevimiz vardı : 1. Devrim Sineması Şenliği'ni hazırlamak. Çekilmiş bulunan 3000 metreyi bulan filimlerin banyolarının, pozitif kopyalarının yapılabilmeleri için yüklüce bir para gerekiyordu..

1. Devrim Sineması Şenliği Istanbul'da 22 - 23 - 24 - 25 Mayıs günleri İTÜ de ve TÖS salonunda, 26 - 27 - 28 Mayıs tarihlerinde de Ankara'da Ankara Birliği Sahnesi'nde yapıldı. Dergimiz elinize geçtiği sırada ise, Şenlik Genç Sinemacılar topluluğundan bir ekip tarafından Anadolu'nun değişik kentlerinde tekrarlanmaktadır. Bu eylemimiz, emperyalist - işbirlikçi - yarı feodal kültürlerin sinema alanında temsilcileri olan, başta Holivut sineması olmak üzere yabancı ve Yeşilçam sinemalarının ülkemiz halklarını sömürüsüne karşı ilk bir küçük adım, ama özünde bir devrim kültürü çekirdeğini taşıdığı için de bu alanda güçlü bir proleter devrimci harekettir. Genç Sinema hareketinin daha güçlü yaşayabilmesini sağlamak amacıyla acilen doğru dürüst bir kamera satın almamız gerekmektedir. Bu nedenle bir bağış kampanyası açmak zorundayız. Ziraat Bankası, İstanbul Şişli Şubesinde 20084 No. lu bir hesap açtırdık.

1. Devrim Sineması Şenliği'nde tartışılmasına yol açılan önemli bir konu da "Devrimci Kültür Cephesi" dir. Bizce çok önemli olan bu konu Şenliğin Ankara gösterileri sonunda yapılan bir açık oturumda ilk kez ele alındı. Arkadaşımız Ahmet Say'ın yönettiği açık oturumda konuşmacılar Muzaffer Erdost, Mutlu Parkan, Ayhan Gerçeker ve Halil Ergün idi. Açık oturumu da önümüzdeki sayı yayınlayacağız.

1. Devrim Sineması Şenliği'nin gerçekleşmesinde dayanışma gösteren, Ankara gösterileri açış konuşmasını yapan Mihri Belli ile salonunu gösteriler için Genç Sinemaya veren Ankara Birliği Sahnesi'ne ve İTÜ Öğrenci Birliği'ne teşekkür ederiz.

****

GENÇ SİNEMA. Sahibi ve yazı işleri sorumlusu : T. Kurtarel. Bu sayıyı hazırlayan: Yakup Barokas. Yazışma adresi : P.K. 18 Mecidiyeköy-İstanbul. Yıllık Abone: 10 lira. İki yıllık: 20 lira. Dizgi-Baskı: Latin Matbaası.

16.6.1970

****

1. Devrim Sineması Şenliği Bildirisi

MAYIS. 1970

DÜNYA HALKLARI UYANIYOR ARTIK. YERYÜZÜNÜN DÖRTBİR YANINDA EMPERYALİZMİN MASKELERİ DÜŞÜYOR.

AMA ŞU BİLİNMELİDİR Kİ, ONUN ÜSLERDEN SÖZLÜKLERE KADAR UZANAN BİR BOYUTU VARDIR. ELBETTE ÇÖKECEKTİR EMPERYALİZM, AMA ÇÖKÜŞÜ ONUN KÜLTÜR ALANINDAKİ UZANTILARIYLA BİRLİKTE OLMIYACAKTIR, GEDİKLER BIRAKACAKTIR ARDINDA. İŞTE, BUNUN İÇİNDİR Kİ, VERİLMEKTE OLAN SAVAŞIN EMPERYALİZMİN BOYUTLARINI AŞAN BİR BÜTÜNLÜĞE ULAŞMASI GEREKİR.

BİZ GENÇ SİNEMACILAR SİNEMAYI SOYLUCA KULLANMAK DÜŞÜNCESİNDEN YOLA ÇIKTIK. SİNEMAYI SÖZÜNÜ ETTİĞİMİZ BOYUTLAR VE BÜTÜNLÜK İÇİNDE GÜÇLÜ BİR SİLÂH OLARAK GÖRÜYORUZ. ÇIKIŞIMIZ HERŞEYDEN ÖNCE EMPERYALİST KÜLTÜRÜN YARATTIĞI ŞARTLANMA VE YABANCILAŞMAYA KARŞIDIR. VERİLECEK OLAN KÜLTÜREL SAVAŞIN, HERŞEYDEN ÖNCE, DEVRİM SONRASININ BİRİKİMİNİ SAĞLIYACAĞINI BİLİRİZ.

ÜLKEMİZDE, EMPERYALİZME KARŞI, HER ALANDA OLDUĞU GİBİ, SİNEMA ALANINDA DA VERİLMESİ ZORUNLU BİR KAVGA VARDIR. TÜRKİYE'DE İLK KEZ BİZLER, SİNEMA ALANINDA GENÇ SİNEMA ADI ALTINDA PROLETER DEVRİMCİ SAFLARDA KESİNLİKLE YER ALAN BİR HAREKETE BAŞLAMIŞ BULUNUYORUZ. ÖRGÜTLENME VE OLUŞUM DÖNEMİNİ SONUNA VARDIRMIŞ DEĞİLİZ. ÖNÜMÜZDEKİ BÜTÜN GÜÇLÜKLERİ GÖRÜYORUZ AMA KARARLI VE İNANÇLIYIZ. GENÇ SİNEMA, TÜRKİYE DEVRİMCİ HAREKETİYLE ATBAŞI, DOĞRU DEVRİMCİ ÇİZGİDE VE BİLİMSEL DÜŞÜNCEYE TAM ANLAMDA OTURMUŞ BİR HAREKET OLACAKTIR.

KAMERALARIMIZLA DÜNYANIN DEĞİŞMEZ OLMADIĞINI GÖSTEREBİLİR, KİTLELERİN YÜRÜYÜŞLERİNE TEMPO TUTABİLİRSEK NE MUTLU BİZLERE.

GENÇ SİNEMA

1. devrim sineması şenliği ankara gösterileri açış konuşması

Devrim Sineması Şenliğini düzenleyen arkadaşlar beni burada konuşmaya çağırdılar. Ben **"şenlik"** kelimesine takıldım. Pek şenlik yapacak günlerde değiliz. Daha uygun bir kelime bulunabilirdi. Böyle bir açış konuşması elbette sinemayla ilgili olmalıdır. Emperyalist kültüre, feodal kültüre karşı mücadele, ulusal devrimci kültür uğruna mücadele sinemanın yerini, son derece önemli olan yerini ele almalıdır böyle bir konuşma. Bu konuyu gerektiği gibi inceliyebilmek zor iştir. Uzmanlık ister. Şenliğin sonlarında sanat konusuyla benden çok daha yakın ilişkisi olan arkadaşlar, yani bu konuda benim gibi kara işçi olmayan arkadaşlar bir açık oturumda bu meseleyi değişik yönlerden inceliyeceklerdir. Ben burada sadece genel olarak kültür konusunda ve özel olarak da sinema konusunda bir yaratıcı olarak değil, bir seyirci sıfatıyla ama bu sanat alanına devrimci açıdan bakma çabasında bir seyirci sıfatıyla, yani bir bakıma üretici değil, tüketici açıdan düşüncelerimi kısaca sunacağım.

Çağımızda yığınlara en kolay ulaşabilme bakımından, göze ve kulağa hitabederek, yığınlar üzerinde etkili olma bakımından en önemli sanat kolu olan sinema sanatı genel olarak kültürün bir parçasını teşkil eder. Kültürün bir üst yapı kurumu olarak ekonomi ile ve politika ile sıkı bağları bulunduğunu, kültürün ekonomi ve politikanın bir yansıması olduğunu ve iktisadî alt yapının kendisine uygun bir üst yapı meydana getirdiğini biliyoruz.

İçinde yaşadığımız tarihî dönemde toplumumuzun alt yapısı nedir? Türkiye'nin ekonomisi nasıl bir ekonomidir? Türkiye emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen ülkeler safında, feodal ilişkileri barındıran geri bir tarım ülkesidir. Böyle toplumlar emperyalizmin ve onun işbirlikçisi asalak sınıfların sömürü ve tahakkümü altında olur. Türkiye'de de bu böyledir. Türkiye toplumunda tahakküm ve sömürüsünü sürdüren egemen

güçler emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal mütegallibedir. Bunlar ittifak halindedirler. Bu üçlü ittifak Türkiye'de şehir ve köy emekçilerinin ezilmesine dayanan bağımlı kapitalist ve yarı feodal bir iktisadî düzenin sürüp gitmesine borçludur egemenliğini.

Böyle bağımlı bir ekonominin yoğunlaşmış ifadesi olan politika Filipin demokrasiciliği şeklinde tezahür etmektedir. Filipin demokrasiciliği politikayı emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal mütegallibe üçlü ortaklığının kapalı av alanı haline getiren ve toplumdaki millîci sınıf ve zümrelerin hiçbirinin, ne proleteryanın, ne yoksul köylünün, ne orta köylünün, ne şehir küçük burjuvazisinin, hatta ne de millî burjuvazinin olduğu kadar politika alanında kendi öz siyasî örgütüyle, gücüyle orantılı olarak toplumun tarihî gelişmesini etkilemesine imkân vermeyen, anti-demokratik bir siyasî düzendir.

Böyle bir iktisadî ve siyasî tabanın yansısı olan egemen kültür de elbette ki emperyalizmin ve işbirlikçilerinin emrinde, onlara hizmet eden bağımlı sömürü ekonomisiyle bağımlı politikayı savunan, bunları sürdürmeyi amaç edinen bir kültür olacaktır ve öyledir de. Türkiye'de egemen kültür, yani herşeye rağmen kitlelere, milyonlara ulaşabilen kültür emperyalizmin kültürüdür. Ona hizmet eden kültürdür. Ve emperyalizmin kültürüdür, işbirlikçi feodal mütegallibenin gerici, yarı feodal kültürüdür.

Evet. Türkiye'de egemen kültür emperyalist kültürdür, yarı feodal kültürdür. Ve hiç şüphe yok ki Türkiye'de Yeşilçam sinemacılığı da, ithal edilen filmlerin büyük çoğunluğu da aynı damgayı taşır. **İthal edilen filmlerin çoğunluğu** dedim. Çünkü emperyalist batıdan gelen her kültür yapıtının mutlaka bu damgayı taşıdığı söylenemez. Batı toplumları kapitalist toplumlardır, sınıf toplumlarıdır, egemen kültür emperyalizm çağını yaşıyan kapitalizmin emrindeki kültürdür ve batının egemen çevreleri bu kültürü, sömürdükleri ülkelere ihraç etmek için ellerinden geleni yaparlar. Ama böyle sınıf toplumlarında tam bir kültür birliği olamaz. Emperyalist batıda devrimci güçlerin mücadelesinin yansıması olan ilerici bir kültür de vardır. Seyrek de olsa, sansürün atladığı ve gerçekten ilerici nitelik taşıyan bazı filmlerin bize kadar ulaştığı durumlar da olabilir. Ama genellikle yığınlara sunulan ithal malı sinema sömürü düzenin sürüp gitmesi için yığınların bilinçsizliğini takviye eden sinemadır; onları bilinçlendiren bir sinema değildir.

Tekrar edelim :

İktisadî taban : Emperyalizmin sömürü alanı bir toplum, bağımlı kapitalist ekonomi. Feodal sömürünün sürüp gitmesi.

Egemen güçler : Emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal mütegallibe. Toplumda bunların sömürü ve tahakkümü.

Siyasî düzen : Bağımlı ekonominin yoğunlaşmış ifadesi olan Filipin demokrasiciliği, sömürücü güçlerin politikayı kendi kapalı av alanları ha-

line getirmesi, millî güçlerin parlamenter politika dışında tutulması.

Egemen kültür : Böyle bağımlı bir ekonomi ve politikanın yansıması olan emperyalist kültürün ve yarı feodal kültürün egemenliği.

İktisadî düzen bu, siyasî düzen bu, kültür düzeni bu!

Bu düzen elbetteki sonsuzluğa dek sürmeyecektir. Düzen değişecektir. Hem de birçoklarının sandığından önce. Nasıl? Devrimci mücadeleyle. İşçi direnişleri; grevler; fabrika işgalleri; köylü direnmeleri; toprak işgalleri; tarım üreticisinin tefeci - bezirgân sömürüsüne karşı mücadelesi; bütün bunlar Türkiye'nin bağımlı ekonomisinin bağımlılığının uzun olmayacağının belirtileridir. İşbirlikçi sınıfların sömürü ve tahakkümüne dayanan ekonomi iflas halindedir. Türkiye'nin dövizle ödemek zorunda tutulduğu dış borçlar, 30 Eylül 1968 deki duruma göre iki milyar doları bulmaktadır. İki yıl önce doları Türk lirasına çevirmek için sayıyı on ile çarpardık. Şimdi onbeş ile çarpıyoruz. Paranın dış değeri öylesine hızlı düşmektedir ki yani 1968 Eylülünde Türkiye'nin dış borçları 30 milyar TL. nı bulmaktadır. Bugünkü rakkamı elde etmek için o zamandan bu yana işleyen faizleri ve alınan yeni borçları ve onların işleyen yeni faizlerini bu sayıya eklemek gerekir. Bir tarım ülkesi olan Türkiye şehirlerini ekmeksiz bırakmamak için geçen yıl ABD. den bir milyon ton buğday ithal etmiştir. Bu yıl kuraklık var. Aç kalmamak için iki milyon ton Amerikan buğdayı ithal etmek zorunda olduğumuz söylenmektedir. Bu durumdadır Türkiye'nin bağımlı ekonomisi.

Böyle bir ekonominin ifadesi olan politika da iflas halindedir. Filipin demokrasiciliğinin suyu çıkmıştır. Parlamenter politika dışında tutulan devrimci hareket muazzam bir ağırlık kazanmıştır. Ve bizim bu akşam burada ulusal devrimci kültürümüzü egemen kılmak amacıyla ulusal devrimci nitelikte bir Türk sinemacılığını desteklemek amacıyla toplanmış olmamız olgusu da, kültür alanında birçok devrimci mücadele ve katkıların da gösterdiği gibi, iktisadî ve siyasî alandaki devrimci gelişmenin kültür alanına da yansımakta olduğunu gösterir.

Kim yapacaktır kültür alanındaki devrimci mücadeleyi? Kendilerini emperyalist ve yarı feodal kültür egemenliğine uydurarak bu egemenlik ile barış içinde yaşama yolunu bularak rahat bir köşe başı tutmayı becermiş olan kimseler mi? Elbetteki onlar değil. Kültür alanındaki devrimci mücadeleyi yeni kültür savaşçıları verecektir. Nasıl ki politika alanında kendini Filipin demokrasiciliği şartlarına uydurmuş olan, sahte demokrasi ile barış içinde yaşamayı beceren ve onun bir unsurunu teşkil eden kimselerin; bir yandan bu sahte demokrasiciliğe sahip çıkarken öte yandan "bu düzen değişmelidir" şeklindeki demagojik sloganını ileri süren kaşarlanmış politikacıların sahte ilericiliğini ciddiye almıyorsak, aynı biçimde, bunların kültür alanındaki benzerlerinin sözde devrimci kültürcülüğünü de ciddiye alamayız. Yeni kültürü, Türkiye'nin ulusal devrimci kültürünü yeni adamlar yaratacaktır. Ve bu özellikle sinemacılık için doğrudur.

1. DEVRİM SİNEMASI ŞENLİĞİNDE GÖSTERİLEN FİLMLERİN LİSTESİ

BELGESEL FİLİMLER

- **Gerze Tütün Mitingi — 16 mm.**
- **Kanlı Pazar — 16 mm.**
- **Tuslog Olayları — 16 mm.**
- **İstanbul Olayları — 16 mm.**
- **29 Nisan — 16 mm.**
- **10 Haziran — 16 mm.**
- **Che Guevera — 16 mm.**
- **Ankara'nın Çöpleri — 8 mm.**
- **Taylan Özgür'ün Cenaze Töreni — 8 mm.**
- **İmran Öktem Yürüyüşü — 8 mm.**
- **Altıncı Filo — 8 mm.**
- **Nallıhan Orman Köylüleri — 8 mm.**
- **Görüntüler 70 — 8 mm.**
- **Suyun Getirdikleri — 8 mm.**

KONULU FİLİMLER

- **Sayım Günü Çakırı da Saydılar — 16 mm. - Ahmet Soner**
- **Kördüğüm — 16 mm. - Muammer Özer**
- **Bir Alamanya ki... — 16 mm. - Yakup Barokas**
- **Kentteki Yabancı — 16 mm. - Veysel Atayman**

Çünkü sinemacılık en çok yozlaştırılmış sanat alanıdır. Yeşilçam sokağı her gün Türkiye'nin en ücra köşelerine kadar uzanan zehirini saçmaktadır. Egemen çevreler bu zehirin artan bir dozajda saçılması için ellerinden geleni yapmaktadırlar. En sıkı denetim altında tuttukları sanat alanı sinemadır. Kitaplar yayınlandıktan sonra mahkeme kararı ile toplatılabilir. Kitap okuyucuyla basın savcısının eline genellikle aynı zamanda geçer. Ama filmi ilk seyreden Demirel hükümetinin ve en gerici kurumların atadıkları kimselerden oluşan bir sansür heyetidir. Egemen çevreler işlerini bilmektedirler. Onlar sinemanın en önemli sanat olduğunu, milyonlara ulaşabilen sanat olduğunu iyi bilmektedirler. Onun için bu konuda kendi sınıf açılarından çok dikkatli, çok titiz davranmaktadırlar.

Sinemanın en önemli sanat alanı olarak büyük önemini kendi açımızdan, devrimci açımızdan bizde anlayalım. Ve Türkiye'yi ulusal devrimci bir sinemacılığa kavuşturmak için en çetin şartlarda, en büyük imkânsızlıklar içinde mücadele eden genç kültür savaşçıları ile, yeni sinemayı, ulusal devrimci sinemayı yaratma yolunda güçleri yettiğince katkıda bulunmayı görev sayan bu yeni adamlarla dayanışma durumunda olalım. Ve bilelim ki devrimciliğimiz bu en önemli kültür alanını kapsamıyorsa, Holivut sinemacılığını sineye çekme durumu ile devrimciliğimizi bağdaştırabiliyorsak, henüz tam anlamıyla tutarlı devrimci sayılmayız.

M. Romm'un "1918'-lerde Lenin" filminde oyuncu Sçovkin Lenin rolünde.

Sinemada Lenin

Sovyet sinemasının kuruluşundan bugüne dek Lenin'in yaşamını konu edinen altmışı aşkın filim çekilmiştir. Sinema tarihçileri, Lenin'in, perdede, sinema sanatından tam anlamıyla yararlanılarak ilk kez S. M. Ayzenştayn'ın «Ekim» iyle yansıtıldığını kabul ederler. Gerçekten, oldukça değerli birer tarihî belge olmalarına karşın ne Vertov'un ne de Lenin'in gömülüşü gibi gerçek bölümleri kapsıyan Protazanov'un yapıtları Lenin'in gömülüşü gibi gerçek bölümleri kapsıyan Protazanov'un yapıtları Lenin'in kişiliğini başarıyla yansıtabilmişlerdir. Bu filimlerde yer yer Lenin'in görüldüğü bazı bölümlerin, konunun bütünlüğüyle bir bağıntısı yoktur.

S. M. Ayzenştayn'ın «Ekim» filminde Lenin'in Ural Nikandrov adında bir işçi tarafından canlandırılışı oldukça tartışmalara ve değişik değer-

lendirmelerin yapılmasına yol açmıştır. Ural Nikandrov Lenin'e son derece benzemekteydi. V. Mayakovski Ayzenştayn'ı oyuncu seçiminde salt fiziksel benzerlikleri gözönünde bulundurmuş olmasından ötürü eleştirir. Ona göre, bu yanılgı filmin başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmıştır.

Oysa soruna tarihsel açıdan bakıldığında, S. M. Ayzenştayn'ın herhangi bir yanılgıya düşmediği kolaylıkla anlaşılır : başarısızlık - varlığı kabul edilirse eğer - salt o zamanın kurgu - sinemasının olanaklarının kısırlığından ileri gelmektedir. Lenin'in kişiliğinin ve tarihî olaylarla olan ilişkisinin daha sağlıklı bir şekilde yansıtılabilmesi, sinemanın daha gelişmiş bir aşamaya ulaşmasını zorunlu kılmaktaydı. Yine de Ayzenştayn'ın, Lenin'le devrimci kitleler arasındaki ilişkileri ortaya koymaya çalışmasındaki bu çabası küçümsenemez. Örneğin işçi ve köylülerin, Lenin'i Finlandiya garında karşılayışlarını gösteren bölümde çerçeve düzeni o denli başarılıdır ki; halkın üstünde yükselen Lenin'in gölgesi onlarla kaynaşmış gibi görünür.

1930'larda sinemaya sesin girmesi geniş olanaklar sağladı. Artık. perdede Lenin'in kişiliği dolambaçlı yollardan ve birtakım katma olgularla değil, en karmaşık sorunlara bile birer çözüm yolu aranarak strateji, taktik, örgütlenm egibi konulardaki düşünce ve eylemleriyle birlikte yansıtılmasına çalışıldı.

1937 yılında, Mikayil Romm'un «Ekim ayında Lenin» filminin Moskova'daki ilk gösterisinde artık seyirci önderini eylemleriyle birlikte tanıyabiliyordu. Lenin'i perdede canlandıran Boris Sçovkin son derece yetenekli bir oyuncuydu. Lenin kitlelerin «sevinç dolu gücü» nden sözeder. Filimde de amaçlanan Lenin'in bu yüce ve devrimin gerekliliğine olan sarsılmaz inancının yansıtılmasıydı.

M. Romm bu filmi tamamladıktan sonra, «1918'lerde Lenin» in çekimine başlar. Bu filim ise apayrı bir dönemi, açlığın başgösterdiği, yabancı müdahalelerin ve karşı-devrimci hareketlerin yoğunlaştığı en zor günleri yansıtır. Bu dönemin güçlükleri filimde Gorki'nin şu sözleriyle belirir : «Ne yazık ki bütün yazar ve bilginler açlıktan ölecekler!» Oysa Lenin umutsuzluğa kapılmaz, devrimin başarıya ulaşacağı konusunda en ufak bir şüphesi yoktur. Lenin'i oynayan Şçovkin, bu bölümde, Lenin'in devrime karşı olan inanç ve iyimserliğini büyük bir başarı ile verir.

Sergey Yutkeviç, M. Romm'un aksine «Tüfekli Adam» filminde tarihî gerçeklerden çok Lenin'in kişiliği üstünde psikolojik araştırmaya önem verir. Filmin baş oyuncusu Maksim Ştork, Lenin'in kişiliğini genelliyerek fakat devinimlerindeki en ufak ayrıntıları ihmal etmeksizin yansıtır. Canlandırılmaya çalışılan «düşünen bir Lenin» dir. «Tüfekli

adam» devrimin önderi ile savaşçı basit bir işçi arasında kurulan alçakgönüllü ve insancıl ilişkiyi, dostluğu konu edinir. Filimde Lenin'in kişiliği ile savaşçınınki eş önemdedir. Lenin'in Şadren'le karşılaşması sadece işçinin değil, aynı zamanda Lenin'in de düşünce ve yaşantısını etkilemiştir.

1930 yıllarında Lenin'i konu edinen çok sayıda filim çekildi. Bunların arasında en iyileri Sergey Yutkeviç'in «Yakov Sverdlov» u ve Kozintsev ile Trauber'in «Viborg Mahallesinde Maksim» idir. Fakat «1918'de Lenin», «Ekim ayında Lenin» ve «Tüfekli adam» bir devrim önderinin kişiliğinin yansıtılması açısından sinema tarihinin en başarılı filimleri olarak kalacaklardır.

Sergey Yutkeviç'in «Lenin üstüne anlatılar» ve L. Kulidyanov'un «Mavi defteri» ise, Lenin'i perdede yepyeni bir açıdan yansıtırlar. Lenin bu filimlerde yakınlarının anıları aracılığıyla, en ince özelliklerine dek canlandırılır. Örneğin S. Yutkeviç'in «Lenin üstüne anlatılar» ı, Gorki'nin anılarından oluşmuştur. Özellikle daha yeni filimler olan L. Kristi'nin «Lenin'in üç baharı» ve L. Kvinikhidze'nin «İlk konuk» unda «oda sineması» olarak adlandırılan oldukça senlibenli ve 1930'un yapıtlarından tamamiyle ayrılan bu eğilim daha çok belirginleşir.

Bu alanda, S. Yutkoviç'in «Lenin Polonya'da» sı Sovyet sineması için büyük bir başarıdır. Yapıt, Lenin'in düşünce gelişiminin izlediği diyalektik süreci ortaya kor. Bu çaba, «monolog sineması» olarak adlandırılan yeni bir biçimin doğumuna yol açmıştır. Lenin'i hapiste, ailesi ile birlikte, arkadaşları arasında görür, halktan kişilerle aralarında geçen konuşmalara tanık olur, düşüncelerinin gelişimini ve iç monologunu izleriz.

Bugün Sovyet sinemacıları, Lenin'in günlük yaşantısının en önemsiz görünen resimlerini bile sinemada yansıtmanın gereksinmesini duymaktadırlar. Örneğin, günlük olağan çalışması veya ilk bakışta beylik gözüken bir takım davranışları bile bir filmin konusunu oluşturabilmektedir. Amaçlanan, Lenin'in alçakgönüllülüğünün ve aynı zamanda da olağanüstü bir düşünme gücüne sahip oluşunun gün ışığına kavuşturulmasıdır. Maksim Gorki Lenin'le olan ilk karşılaşmasını şöyle anlatır : Beni onunla tanıştırdıklarında kuvvetle elimi sıktı ve eski bir dostmuşuz gibi konuşmaya başladı : «Gelmekle iyi ettiniz. Kavga etmeyi seversiniz herhalde?» ve hemen «Ana» adlı kitabımı eleştirmeye başladı. Bu da, Lenin'in dalkavukluğa, asılsız övgülere ne kadar karşı olduğunu ortaya koyması açısından ilginçtir.

Her devrimci için örnek bir kişi olması gereken Lenin'in sinemada canlandırılması yolundaki çabalar, onun sadece yazılarından değil, aynı zamanda günlük yaşantısı içinde ve eylemleriyle birlikte tanınmasını olanaklı kılmaktadır. Sergey Yutkeviç'in «Lenin üstüne anlatılar» filminin bir bölümü olan «Son sonbahar» da radyo Lenin'in ölümünü bildirdikten sonra şöyle der : «Lenin gibi savaşın, başaracaksınız!..»

"10 Haziran" filminde İnsaf Ana.

****

1. DEVRİM SİNEMASI ŞENLİĞİ İSTANBUL GÖSTERİLERİ SEYİRCİ ANKETİ SONUÇLARI

1. Devrim Sineması Şenliği İstanbul gösterilerinde her program sonunda, klâsik şenlik anlayışı dışında, gösterilen filimler seyircinin oy'una sunuldu. Anket tasnifi sonunda elde edilen sonuçlar şunlardır :

İLK GÜN SONUÇLARI

1) GERZE TÜTÜN MİTİNGİ
2) KANLI PAZAR
3) ANKARA'NIN ÇÖPLERİ

İKİNCİ GÜN SONUÇLARI

1) CHE GUEVERA
2) NALLIHAN ORMAN KÖYLÜLERİ
3) TAYLAN ÖZGÜR'ÜN CENAZE TÖRENİ

ÜÇÜNCÜ GÜN SONUÇLARI

1) KÖRDÜĞÜM
2) SAYIM GÜNÜ ÇAKIRI DA SAYDILAR
3) BİR ALAMANYA Kİ...

****

türk sinemasına devrimci açıdan bakış

(1. Devrim Sineması Şenliği Ankara gösterileri sırasında Orta-Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği Sinema Kulübü tarafından dağıtılan Bildiri'nin ikinci kısmını okura yararı olur amacıyla yayınlıyoruz.)

1960 sonrası gelişen kısıtlı bir özgürlük ortamı içinde Yeşilçam dışında sinema hareketleri görülür. Bu ortamda sinemnın ticarî yönü dışında, sanat yönünü ele alan çalışmalar da yapıldı. Türk Sinematek Derneği, Türk Film Arşivi, Robert College Sinema Kulübünün düzenlediği Hisar Kısa Film yarışmaları ve Genç Sinemacıların çıkışı bu çalışmalardan en önemlileridir. Bu kuruluşlardan bazıları Yeşilçam'dan bağımsız değildir. Yeşilçam sineması daha önce ayrıntılarıyla incelediğimiz gibi emperyalizm ve Türkiyedeki egemen sınıflar yararına çalışan bir sinemadır. Yeşilçam filimlerinin düşük niteliği bu güçleri daha iyi bir sinema aramaya zorladı. Sanatsal yönü ağır basan filimlerin iki büyük yararı olacaktı. Bir yandan bu filimlerin kitleler üzerindeki etkisi artacak diğer yandan da devrimci çıkışlar yapmak isteyenlerin önüne **"sanat sineması"** ile karşı çıkılıp, **"devrim için sinema"** görüşü baltalanacaktı. Bunu gerçekleştirmek için dergi kapaklarında yarışmalar düzenleyip **"okunuş"** sinema oyuncuları bulundu. Doktor oyuncularla çevrilen filimlerin daha **"kültürlü"** olacağı sanıldı. Diğer yandan seçilmiş Batı sanat yapıtlarını görmüş, dergilerdeki sinema tartışmalarından yararlanmış, kısa filimleriyle dikkati çeken gençlerin yönetmen olarak Yeşilçam'a çağırılması düşünüldü.

Batıda biçimsel yönden gelişmiş karşı devrimci filimler çevrilir. Seyircinin dikkati cinsel bunalımlara, salt biçimsel çalışmalara, sinemanın çok gelişmiş teknik olanaklarına, bol figüranlı pahalı filimlere çekilir. Gerçek sanata karşı olan emperyalizm ve burjuvazi, dolaysız olarak sanata karşı çıkamaz; bunun yerine bir takım biçimsel çalışmalarla yozlaşmış, insanı yadsıyan, bireyci, insansal özünü yitirmiş bir sanat (! ile kitleler uyutulmaya çalışılır.

Ayni uygulamayı Türkiye'de de yapmak isteyen emperyalizm ve onun işbirlikçileri bu tür bir sanat anlayışından yola çıkan yönetmenlerin Türkiye'de de yetiştirilmesi yoluna gittiler. Bunu gerçekleştirmek için çeşitli kuruluşlarla **"sinemacı"** yetiştirme çabasına giriştiler.

Bu kuruluşlardan biri olan Türk Filim Arşivinin çalışmaları yukarıda belirtilen doğrultuda oldu. Zamanla adının Devlet Film Arşivi oluşu ve AP hükümeti tarafından desteklenişi onun gerici yüzünün anlaşılmasına yeterlidir. Devlet Film Arşivi çıkardığı dergide de Yeşilçam'ın önemli yönetmenlerinin sözcülüğünü yapmıştır.

Gene ayni amaçla LCC (Language and Culture Center) içinde bir de sinema okulu kurmaya çalışıldı. Yeşilçam'dan bazı yönetmen ve oyuncuların öğretim ile görevlendirileceği bildirildi ise de o kadar az kişi bu işi ciddiye aldı ki okul açılmadan kapatıldı. Emperyalizm **"kaliteli"** filim yaptırma çabasını başka bir düzeyde yarışmalarla yürütmeye çalıştı.

Amerika'nın kültür üssü olan Robert College'de düzenlenen Hisar Kısa Film Yarışmaları ile yetenekli genç yönetmen arandı.

Türkiye'deki sinema kültürüne bir dereceye kadar katkıda bulunan bir kurum olarak Sinematek'den de söz etmeliyiz. 1965 Haziranında İstanbul'da kurulan Sinematek, 1966 yılında Ankara bürosunu da açtı ve bu yıldan başlıyarak Yeni Sinema dergisini yayımladı. Sinematek Batıdaki benzerlerinden farklı olarak çabalarını sadece filim gösterilmesi alanında yoğunlaştırdı. Arşiv kurma, sinema kitaplığı kurma, üyelerin filim yapımını kolaylaştırıcı olanaklar sağlama gibi alanlarda bugüne dek önemli bir çalışma yapmadı. Düzenlenen gösterilerde - genellikle - sanat değeri olan filimler büyük iki şehrimizin mutlu azınlığına gösterildi.

1914 den bu yana süregelen Türk Sinemasında bir hareket olarak ilk devrimci atılım Genç Sinema olayıdır. 1967 de birinci Hisar yarışmasına katılan bazı gençler ortak görüşler çevresinde birleştiler. Ekim 1968 de Genç Sinema adlı bir dergi çıkartarak örgütlenme çabasına giriştiler. Bu sayıda yayınladıkları bildiride tek amaçlarının **"devrimci, halka dönük ve bağımsız bir sinema yaratılması"** ve bu devrimci sinemanın halka ulaştırılması olduğunu, halk kavramından emekçi sınıfları anladıklarını, bugünkü toplumsal düzene ve onun içindeki sinema düzenine karşı çıktıklarını, eylemlerinde hiç bir ödün vermeyeceklerini bildirdiler.

Genç Sinemacılar konulu kısa filimler yaptılar, devrimci eylemlerde belgesel filimler çektiler. Ayrıca bugüne değin kuramsal kavgalarını Genç Sinema dergisinde yürüttüler. Yeni Dergi, Ankara Birliği, Ant ve Türk Solu gibi dergilerde yayınladıkları yazılarla görüşlerini daha geniş çevrelere yaymaya çalıştılar. Bunun yanısıra kitap yayınına başladılar. Köy, Üniversite, ilerici örgütler ve sendikalarda düzenlenen gösterilerde filimlerini oynattılar.

Genç sinemacılar gerek filim yapımında gerek filim gösterileri düzenlemede arzulanan niceliğe ulaşamadılar. Bu durumu değerlendirirken Atilla Dorsay gibi gericilerin çirkin saldırılarını bir yana koyup gerçekleri göz önüne almalıyız. Kaldı ki eylemlerin yetersizliğini Genç Sinemacıların kendileri de onaylamakta ve eleştirmektedirler. Bir avuç satılmayan devrimci gençten hergün filim yapacak, gösteri düzenleyecek maddî olanak beklemek haksızlık olur. Sinemanın diğer sanatlardan ayrı olarak üretim araçları gereksindirmesi bu durumun temel nedenidir. Genç Sinemacıların 16 mm lik bir göstericiyi bile daha yeni alabilmeleri maddî olanaklarının kısıtlı olduğunu gösterir kanısındayız.

Genç Sinemacıların bir önemli etkisi de Türk Sinema ortamının doğru değerlendirilmesine yol açmış olmalarıdır. Hisar'la giriştikleri çatışmada onun gerici yüzünü, emperyalizmin aracı durumunda olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Sinematek'in gerçek işlevinin küçük burjuvalara gösteri yapma, devrimciliğinin ise bir aldatmaca olduğunu gösteren gene Genç Sinemacılardır.

Şunu bildirelim ki sanat ve özel olarak sinema toplumsal durumdan soyutlanamaz. Devrim geliştikçe bunun sinema üzerindeki etkisi artacak, devrimci sinema yeni boyutlar kazanacak ve gerici sinema daha belirgin hale gelecektir. Buna karşılık sinema da devrimi etkiliyecek, hızlandıracak, devrimci güçlerin bilinçlenmesinde, saflara katılmasında yararlar sağlayacaktır. Biz devrimciler olarak bu durumu göz önünde tutarak devrimci Genç Sinemacıları eylemlerinde destekliyor, onların her yeni atılımından kıvanç duyuyoruz. Şenlikleri kutlu olsun.

Orta-Doğu Teknik Üniversitesi Ö. B.
SİNEMA KULÜBÜ

Anadolu'ya çıkan Genç Sinemacılar Antalya'da, 4 Haziran Perşembe gecesi TÖS salonunda kendi filmlerini göstermişler, daha sonra da aşağıdaki bildiriyi yayınlamışlardır :

«Halkımız, yurdunu sömüren Amerikan emperyalizmi, onun yerli işbirlikçileri ve feodal kalıntılara karşı, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye için, devrimci mücadelesini verirken; ekonomik, politik, kültürel yönden sömüren Yeşilçam sinemasının 7. Antalya film festivalini, sinema cephesinin devrimcileri olarak protesto ederiz.

---

1. DEVRİM ŞENLİĞİ'NDEN İZLENİMLER

● İstanbul'da TÖS ve Teknik Üniversite salonlarında; Ankara'da ise Ankara Birliği Sahnesi'nde düzenlenen **1. Devrim Sineması Şenliği** üçer gün sürmüş ve şenlik boyunca, dördü konulu olmak üzere 18 film gösterilmiştir. Filmlerin toplam süresi 6 saat tutmuştur.

● Seyirci, ilk kez, toplu bir şekilde, oluşmakta olan devrimci bir sinemanın ilk ürünlerini sergileyen Genç Sinemacılar'ın filmlerini, organizasyondaki bazı teknik aksamalara karşın devrimci bir anlayış ve olgunluk içinde izlemiş; bazı gecikme ve kopmalarda, devrimci marşlar söylemişlerdir.

● Fransız genç sinemacılarının, şenliği desteklemek amacıyla gönderdikleri ve Genç Sinemacılar tarafından Türkçe olarak seslendirilen **«Che Guevera»** adlı film, anket sonucu, İstanbul gösterilerinde şenliğin ikinci gününün en çok beğenilen filmi seçilmesine karşın, filmin başında **«Bir, iki, üç, daha fazla Vietnam»** diye tempo tutan seyirciyi tam anlamıyla tatmin etmemiş ve çoğu kişi filmde pek umduğunu bulamamıştır.

● «Kanlı Pazar» filmi ilgi, öfke ve yobaz çevrelere, işbirlikçi iktidara, ve de toplum polisine karşı yöneltilmiş tepkilerle izlenmiş, özellikle Teodorakis'in müziği ve filmin ses bandı beğenilmiştir. **Tuslog olaylarını** belgeliyen dört dakikalık bir kısa film ise Teknik Üniversite'de iki kez arka arkaya gösterilmiştir.

● İstanbul gösterileri sırasında düzenlenen anket, Genç Sinemacılar'ın seyirciyle daha somut bir ilişki kurmaları açısından oldukça yararlı olmuştur. Bir temizlik işçisi ankete **«Ankara'nın Çöpleri»** için şöyle yazmıştır : **«Çöpçüler birleşin! Çöpçüler haklıyız! Çöpçüler güçlüyüz!»**.

● Dikkati çeken bir durum da, taa Cannes'lara, Antalya'lara kadar koşuşan kültür emperyalizminin savunucusu sinema yazarlarının ve Sinematek çevresinde oluşan yeni fırsatçı eleştirmenler kadrosunun şenliğe ilgi göstermemiş ve filmleri görmek zahmetine katlanmamış olmalarıydı.

● **ŞENLİĞİ İZLEYENLERİN MESLEK GURUPLARI**

Öğrenci	%65
Memur	%13
Bilinmiyen	%13
İşçi	%6
Sanatçı	%3

16'LIK GEZGİNCİ SİNEMA

Kendi salonlarında filim gösterilmesini isteyen Sendika, Dernek, Birlik, Yurt ve Kulüplerin (P.K. 18 Mecidiyeköy - IST.) adresine, istedikleri filimler, salon durumu ve tanıtıcı bilgilerle mektup yazmalarını bekliyoruz.

Ön kapak : Nallıhan Orman Köylüleri — Arka kapak : Ekim : Ayzenştayn

genç sinema

PROLETER DEVRiMCi SiNEMA DERGiSi

